

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

(7:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1911, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

Nr 6
Juni

Prenumerationspris:
1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt
och 30 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 10 öre.

Redaktör:
Anna Lindhagen.

Morgonbris' expedition:
SIGNE SVENSSON,
Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm.
Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.

1911

Stöd Morgonbris!

»Morgonbris», som i år upplever sin sjunde årgång, har fått pröva både fröjder och sorger. För att vara bara en enda liten sammanhållande länk i kvinnornas upplysningsarbete har den inte varit utan sina växlande öden och sannerligen kan man inte med fullt fog säga, att den fått lära sig krypa innan den kan gå. Då Kvinnornas fackförbund startade »Morgonbris», var man så anspråkslös så man nöjde sig med ett n:r i kvartalet. Så småningom ökades antalet dock till sex n:r pr år. Då 1908 års kvinnokongress övertog utgivningen av tidningen beslöts också på samma gång att den skulle utgivas med ett n:r i månaden, således en rätt lovande frammarsch på några få år som man ser. Men »går», det gör den inte riktigt ännu! Den behöver ett säkert stöd ännu en tid. Vad som verkat hämmande på »Morgonbris'» utveckling till att bli *allt* vad den skulle och kunde vara, har huvudsakligast varit dess osäkra ekonomiska ställning, vilken t. o. m. varit så kännbar, att tidningens existens varit allvarsamt hotad. Lyckligtvis få vi väl hoppas att detta är en övervunnen ståndpunkt genom det anslag tidningen erhåller från partiet — men att möjligen kunna hålla sig uppe är icke detsamma som att segla för friska vindar — är icke *nog* för en tidning, som bör vara den främste kämpen.

Under den jämförelsevis korta tid som Morgonbris ägts och utgivits av soc.-dem. kvinnoklubbarna ha kvinnorna själva fått otaliga bevis för att en tidning är så gott som oundgänglig för vårt arbete,

och det skulle nästan kunna sägas, att tidningen fått sin framtid tryggad om det berodde endast på det intresse som verkligen förefinnes och som bör vara det första villkoret för att en tidning skall ha existensberättigande. Kvinnoklubbarna samarbeta ju numera också huvudsakligen genom sin tidning — men ännu återstår för oss att göra tidningen stark genom att göra den ekonomiskt oberoende.

Men då vår politiska kvinnorörelse ju ej har de fasta former och stöd som ett förbund ger — kvinnoklubbarna ha därvid offrat sina egna intressen för enhetstanken inom partiet — har ansvaret gentemot Morgonbris alltid varit fullkomligt frivilligt från klubbarnas sida. Många klubbar ha från början med stor energi arbetat för vår tidning — andra åter ha kämpat med ekonomiska svårigheter för egen räkning och har måhända ej *kunnat* stödja Morgonbris eller kanske t. o. m. ej uppskattat värdet av en egen tidning.

Vad vi sålunda saknat för Morgonbris' räkning kan åstadkommas på frivillighetens väg och med tanke därpå kunna vi med säkerhet vänta ett gott resultat av den i V. U:s cirkulär omnämnda lilla röda blommans försäljning. Säkert är att av alla de hundratals tidningar, som redan finnas, ingen på något sätt motsvarar eller ersätter Morgonbris, och Morgonbris' uppgift blir så mycket mer betydelsefull, som den icke enbart behandlar kvinnofrågor, utan framför allt söker att på samma gång från socialistisk synpunkt behandla lösningen av alla andra sociala frågor, som stå arbetarklassens kvinnor nära.

Synnerligen träffande har Ellen Key för övrigt i sin bok »Folkbildningsarbetet» framhållit hur litet den dagliga pressen »med dess notiser, krönikor och rafflande ton» tillfredsställer den verkliga läslusten, men också vad en god press kan betyda för de nya idéerna. Hon säger bl. a.: »När man *vet* huru ett helt landskap *kan* höjas genom sin tidning, såsom t. ex. Värmland genom Karlstadstidningen — eller sänkas — såsom t. ex. Småland genom Smålands-posten», då bevisar det, menar Ellen Key, att det aldrig offras för mycket »på det folkbildningsarbete, som så småningom skall skapa högre anspråk».

Det är just i detta upplysningsarbetets tjänst som »Morgonbris» bör ha sin givna plats och sin största uppgift, så mycket större därför att det är arbetarkvinnor som själva tagit initiativet till tidningen.

Inkomsten å den blomman, som kongressen på förslag av vår kamrat Lydia Johansson i Arvika beslöt att försälja till förmån för tidningen skall i avsevärd grad förbättra tidningens ekonomi och underlätta V. U:s arbete och göra, att Morgonbris snart skall klara sig själv!

Låt detta extra arbete med försäljningen av blomman under de vackra högsommardagarna bli ett riktigt kraftprov på vad vi kunna åstadkomma med energi och arbetsvilja. Må vi alla hjälpas åt! Många händer göra ett lätt arbete! Vi skola säkert lyckas. Vi skapa därmed nya utvecklingsmöjligheter för vår tidning och då först skall vår tidning bli till en, i vår och sommar, höst och vinter, frisk, livgivande, susande *morgonbris* för arbetarklassens kvinnor.

A. Ö.

Något om arbetareklas- sens bostadsfråga hemma och i utlandet.

Kroppsarbetarens trevnad och behållning av sitt hemliv, dettas oavbrutna uppfostrande och stärkande inflytande på familjemedlemmarna, möjligheterna för barnen att bli till kropp och själ sunda och kraftiga medborgare och möjligheten för hustrun att utgöra medelpunkten för kärleken till hemmet samt för hufvudern att finna vila och trevnad i detta — allt detta beror till en mycket, mycket stor del på bostadens beskaffenhet och läge, dess rymlighet och dess tillgång på sol och ren luft. I ett land som Sverge äro ju möjligheterna för ett sunt och friskt utomhusliv mycket begränsade genom sommarens kortvarighet och det långa vintermörkret, särskilt för de undernärda och otillräckligt klädda samhällsklasserna. I nordnorden måste hemmen gälla som folkkraftens värn och fostrare.

I utlandet har man redan mångestades kommit underfund med bostadsfrågans stora betydelse för folkets hälsa och i synnerhet i de stora fabriksstäderna har man kommit till den slutsatsen, att kommunen själv måste ta hand om de fattigare bostadsfråga och se till, dels att inga osunda och olämpliga bostäder få hyras ut och dels att låta ändra och reparera de som finnas och bygga nya arbetarbostäder, då tillgången å dylika är för liten. Så har i den stora fabriksstaden Chemnitz i Tyskland stadens styrelse inrättat en särskild bostadsnämnd, som genom en vidlyftig bostadsstadga och god bostadsinspektion söker hålla de mindre bemedlade klassernas bostadsförhållanden i möjligast god ordning. Utom noggranna bestämmelser angående rummens och fönstrens storlek och beskaffenhet pr familj av viss storlek, så finnas detaljerade föreskrifter beträffande de rum, som få uthyras åt inneboende, och det var för dessa föreskrifter jag skulle vilja lämna litet närmare redogörelse, då jag vet hur utbrett inneboendesystemet är här i Sverge och vilket dåligt inflytande det måste ha på arbetarbefolkningens både hälsa och moral.

Sålunda föreskrives i bostadsförordningen i Chemnitz bland annat följande:

Förstugor, korridorer, hallar, kök, köllare och öppna vindar få ej uthyras som boningsrum eller sovplatser.

Dock är det tillåtet att inneboende få ha "del" i köket, men i så fall får köket icke räknas med i det reglerade minsta utrymmet för en bostad för en familj.

De rum, som användas av inneboende, måste vara skilda från de bonings- och sovrum, som användas av familjen själv, de måste hava egen ingång

från tamburen och kunna avstängas med en dörr. Det är likväl tillåtet, att medlemmar av familjen, som äro av samma kön som de inneboende, dela rum med dessa, om rummet för övrigt fyller de i förordningen gjorda föreskrifterna.

I de rum, som av inneboende användas som sovrum, måste för varje däri sovande person, vare sig tillhörande familjen eller de inneboende, finnas minst 10 kubikmeter luftutrymme och 3 1/2 kvadratmeter golvyta.

En särskild bädd skall, så vitt som möjligt, finnas för varje fullvuxen person, vare sig ogift, änkling eller skild. Sängarna måste vara så beskaffade, att golvet under dem när som helst kan rengöras; över varandra få bäddar icke anordnas.

För vart antal av tvenne vuxna personer, som sova i ett rum, måste det finnas 1 tvättställ med tillhörande tvättfat, kanna och nattkärl samt glas och karafin med friskt vatten samt en handduk.

Säng och tvättställ måste dagligen ordnas och rengöras, handduken måste bytas varje vecka och sänglinnet måste ombytas minst en gång i månaden samt dessutom då ombyte sker på inneboende. Sänghalm måste bytas var tredje månad.

Sovrummen måste dagligen behörigt vädras och rengöras. Golvet måste minst en gång i veckan tvättas med vatten och rummet måste minst en gång om året grundligt rengöras, varvid alla möblerna om möjligt utflyttas.

Inneboende av olika kön få icke mottagas i samma bostadslägenhet, då de icke stå i förhållande av äkta makar till varandra och ej heller stå i direkt släktskapsförhållande till varandra (såsom föräldrar och barn).

För övrigt få inneboende av olika kön blott då mottagas i samma lägenhet, när de kunna erhålla från varandra fullständigt skilda rum, som ha egna ingångar från tamburen. Om dörrar finnas i väggarna mellan dessa rum, måste de hållas tillåsta av bostadsinnehavaren.

Den bostadsinnehavaren, som ämnar mottaga inneboende, måste i förväg anmäla detta för stadens bostadsinspektion och därvid noga beskriva de ifrågavarande rummen. På samma sätt måste anmälan göras om senare någon förändring vidtages med de av inneboende använda rummen.

I fall lägenheten vid bostadsinspektörens undersökning befinnes sådan, att inneboende tillåtas bo där, utfärdar bostadsinspektören ett tillståndsbevis åt lägenhetsinnehavaren, vari de för inneboende lämpliga rummen noga beskrivas och antalet tillåtna inneboende fastställs.

Detta tillståndsbevis måste noga bevaras och vid anfordran förevisas stadens bostadsinspektörer.

Brott mot denna bostadsförordning kunna, såvida icke enligt andra lagar högre straff äro förverkade, bestraffas

med böter intill högst 150 mark eller enkelt fängelse, varförutom den skyldige är förpliktad att rätta de ordningsvidriga förhållandena. Om överträdelsen begåtts eller förskyllts av en person, som har i uppdrag att övervaka huset eller uthyrningen, så träffar straffet denne.

Dessutom är husägaren eller uthyraren straffbar, om överträdelsen begåtts med hans vetskap eller om han uraktlåtit den honom åliggande eftersynen.

Som vi se är denna bostadsförordning mycket detaljerad och omsorgsfullt utarbetad och straffbestämmelserna för överträdelser ganska stränga. Men man har funnit det alldeles nödvändigt för hela folkets hälsa i de stora städerna, att icke tillåta allt för stor trångboddhet i arbetarhemmen. Intet motarbetande av tuberkulos och andra smittosamma sjukdomar tjänar till något, om ej hemmen i första rummet hållas sunda och snygga. Där lägges grunden för barnens framtida hälsa och där vistas familjefadern, då han vilar från arbetet. Om den oerhörda betydelsen av att arbetarhemmen äro rymliga nog för det antal personer, som bebo dem, därom vittnar kanske allra mest statistiken över dödligheten i vissa smittosamma sjukdomar, vilka uti rena luftiga hem vanligen icke äro livsfarliga. Så visade det sig t. ex. under mässlingsepidemien i Stockholm år 1890—91, att på 1,000 lägenheter om högst ett rum och kök var dödligheten 17 %, men i lägenheter om två rum och kök hade dödlighetsprocenten sjunkit till 8 1/2 % och i lägenheter om 3 och 4 rum och kök gått ned till 1 1/2 %. I sammanhang härmed iaktogs, att barna-dödligheten i arbetarkvarteren var mer än dubbelt så hög (11 till 16 %) som i de burgna stadsdelarna (5 till 7 %).

Ett annat för familjehälsosvården mycket skadligt förhållande är frånvaron av badrum i de svenska arbetarnas bostäder i alla delar av landet. Av de 28,000 "mindre lägenheterna" i Göteborg år 1905 voro blott 90 stycken försedda med badrum, medan redan av 6-rumslägenheterna hälften hade badrum. I arbetarhemmet, där familjefadern oftast kommer hem svettig och smutsad av sitt arbete och där ej sällan en talrik barnskara måste vårdas inom ett trångt utrymme, skulle badrummet utan tvivel spela sin mest uppfostrande och hälsobevarande roll. I England och Amerika är badrummets folkhygieniska och allmänna betydelse för befolkningens hälsa så högt skattad, att man i dessa länder faktiskt icke utan förakt blickar ned på ett folk, som, ehuru klimat och arbetsförhållande göra badet i hemmet minst lika nödvändigt som i England och Nordamerika, dock fortfarande att ur nationell synpunkt betrakta badrummet som en lyx, som arbetarna kunna umhåra.

På de från Amerika hemvändande emigranterna lär intet verka så pin-

samt och fränstötande som de svenska släktingarnas jämmerligt trånga, ovädrade, obekväma och osunda bostäder. I ett brev hem från en skåning, som nu är kolgruvearbetare i Nordamerika, framlägges bland reformförslag för den svenska arbetarklassens räkning också "bostadsfrågans ordnande på ett tidsenligt sätt, så att minst 3 rum ställas till varje arbetarfamiljs förfogande".

Flera rum åt sina familjer kunna tyvärr de svenska arbetarhustrurna ej anskaffa, men vad de kunna göra, det är att hålla de rum de ha så rena och vädrade som möjligt. I synnerhet på aftonen, innan familjen lägger sig att sova, böra fönstren öppnas i rummen,* så att dessa bli utvädrade till natten, då man under sömnen skall återhämta sig efter dagens arbete. Då bör familjen en stund draga sig ur rummen ut i köket och när rummen äro utvädrade bege sig in i rummen och vädra ut köket. På så sätt göres vad som är möjligt för motarbetandet av tuberkulos och andra smittosamma sjukdomar i trånga bostäder. Och framförallt böra mödrar tänka på, att, om möjligt, ej taga inneboende in i sina bostäder, som göra dessa överfyllda av människor, som förgifta luften för varandra och i synnerhet för de små barnen, som så väl behöva god ren luft att växa upp uti.

O. Sydow-Steffen.

Rättelse av referatet över kvinnokongressen.

1). Av referatet i förra numret synes framgå att alla mot. från 1—14 upptogo förslag om bildandet av kvinnoförbund. Så var emellertid icke förhållandet, utan dessa motioner hade endast det gemensamt att de avhandlade organisationsformer och agitation i allmänhet, varvid i några motioner av dessa förekommo förslag om bildandet av ett kvinnoförbund.

Såväl från Örebro kvinnoklubb som från enskild medlem inom Västerås kvinnoklubb har till red. insänts påpekande av det av referenten begångna misstaget.

2). Av de klubbar och organisationer, som sänt ombud till kongressen, blevo två ej nämnda i referatet, nämligen:

Hallstahammars kvinnoklubb och Textilarbetareförbundets avd. n:r 23, Stockholm. Red.

Vid konstituerande sammanträde med kvinnokongressens arbetsutskott valdes till ordförande Agda Östlund och till sekr. Anna Sterky.

Redaktionsutskottet för Morgonbris består av Anna Lindhagen, Signe Svensson, Anna Sterky och Julia Ström.

* Tyvärr äro i Sverige arbetarfamiljerna nästan uteslutande boende i endast ett rum och kök — vädring således ännu nödvändigare.

Red.

Inför nya lagen ang. förbud mot kvinnors användande till arbete nattetid.

IV.

Hur lagen om förbud för kvinnligt nattarbete verkat inom sockerindustrin.

Undersökningen företagen av en samorganisation av sockerbruksarbetare, tillhörande Grov- och Fabriksarbetareförbundet.

Med anledning av förbudet för kvinnors användande till nattarbete inom vissa industriella yrken, har undersökning vidtagits även inom sockerindustrin. Och har i detta avseende rapporter inkommit från följande avdelningar:

Avdelning 61, Stockholm, meddelar, att något nattarbete icke där förekommit och från Norrköping, att inga kvinnor varit anställda vid därvarande fabrik. Från Landskrona rapporteras, att innan lagen trädde i kraft voro vid fabriken anställda 157 kvinnliga arbetare, men efter lagens ikraftträdande endast 67, stundom omkring 70, således en minskning av mellan 87—90 kvinnliga arbetare. Hälsingborg: förut anställda 77, efter lagens tillkomst 63, minskning 14. Avdelningen i Ystad rapporterar en minskning av 8, men anger för övrigt icke hur många, som voro anställda före eller efter lagens tillkomst. Vid fabriken i Lund voro anställda 73 före och 45 efter lagens tillkomst. Minskning 28. I Arlöv voro anställda 148 före samt 78 efter lagens tillkomst. Minskning 70. Från Hasslarp har intet meddelande i saken ingått, antagligen ha inga kvinnliga arbetare där varit anställda, åtminstone icke i nattarbete.

Som av ovanstående avdelningars rapporter framgår, voro vid de olika fabriken anställda cirka 455 kvinnliga arbetare före lagens tillkomst — detta utom vid Ystad, som ej lämnat direkt uppgift om antalet — men efter lagens tillkomst endast 256, samt dito en minskning i Ystad med 8. Summa minskning 264 (210?).

Det är alldeles påtagligt, att oavsett i vilken tonart man än sjunger denna lags lov, man ändå måste göra den frågan: vilken utväg har denna stora kvinnoskara haft när arbetet på grund av lagens tillkomst stängdes för dem? Antagligen blev det i ganska stor utsträckning arbetslöshet och därmed följande försakelser, som drabbade de flesta.

Ovanstående torde också mer än något annat bevisa, att när man lagstiftar i dylika saker, det icke duger att enbart lagstifta för ena parten, i detta fall kvinnorna. Den mening sockerfabriksarbetarna, just då lagen behandlades, framförde, att skulle förbud för nattarbete äga rum, borde det ske för både män och kvinnor, är nog den riktiga.

Tilläggas bör kanske också i detta sammanhang, att de olika avdelningarna rapportera att fabriksledningarna vid de olika fabriken vid anställning av kvin-

nor tagit största möjliga hänsyn till de självförsörjande, så att de i första hand erhållit arbete.

(Ur »Arbetet».)

Arbeterska.

Vi kunna endast av hjärtat instämma i vad »Arbeterska» här i tidningen »Arbetet» uttalar. Vart ha de avskedade tagit vägen? Statistik härutinnan borde genast vidtagas för att det ej skall bli för sent få underrättelser om alla dessa kanske snart nog förskingrade — kanske till nöd i hemmet, till sämre avlönade yrken, till arbetslöshetens elände.

En statistik blir kanske ofördelaktigare än de tänkt sig, som påtvingade kvinnorna den omtvistade nattarbetslagen utan någon egentlig utredning. Men just därför borde det vara en hederssak att utredning blir verkställd — antingen av kommerskoll. avd. för arbetsstatistik eller ock på initiativ av partistyrelsen eller landsorganisationen. Red.

Lösen.

Kan du ädelt dåd utföra,
kan du modig gärning göra, —
gör den!

Kan till dem, som tåligt lida
du en hoppets stråle sprida, —
sprid den!

Kan för nästans brist du ömma,
kan hans oförrätt du glömma, —
glöm den!

Kan du mörkrets irrgång ända,
kan du kunskaps fackla tända, —
tänd den!

Kan förtryckets våld du böja,
kan du frihets fana höja, —
höj den!

Skulle ej du orden väga,
kan du sanning orädd säga, —
säg den!

Och om domen själv dig gäller,
och du därmed själv dig fäller, —
fäll den!

Skulle så för tro och lära
du få-hån och smälek bära, —
bär den!

EDV. WAVRINSKY.

Ur finska soc.-dem. tidningen »Till Storms».

En liten röd blomma, Morgonbrisblomman vilja vi kalla den, som arbetsutskottet gått i författning om att få ut till försäljning till förmån för Morgonbris.

Alla förstå vi vilken stor uppgift Morgonbris har att fylla bland arbetareklassens kvinnor. Den har även tillvunnit sig stort intresse, icke blott inom de kvinnliga organisationerna utan även inom arbetarekommuner, soc.-dem. ungdomsklubbar och fackföreningar.

Alla ha bidragit att få tidningen spridd. Dock utgår icke Morgonbris ännu i så stor upplaga att den kan bära alla kostnaderna. Senaste kvinnokongressen ansåg det också nödvändigt vidtaga någon åtgärd som tillförde Morgonbris ett ekonomiskt bidrag.

Arbetsutskottet fick i uppdrag anskaffa en liten blomma att försäljas, varav vinsten tillfaller Morgonbris. Helt naturligt sätter en förbättrad ekonomi tidningen i stånd att i högre grad än hittills uppfylla sitt ändamål att väcka, fostra och bilda arbetareklassens kvinnor och giva tidningen ett allsidigt innehåll.

Vi vända oss fördenskull till alla dem som äro intresserade av Morgonbris framgång och bidragit till tidningens spridning att även sprida denna lilla röda blomma. Främst vända vi oss naturligtvis till kvinnoklubbarna, som böra ha största ansvaret för tidningens bärighet.

Den lämpligaste tiden för blommans försäljning torde vara under midsommartiden och vilja vi uppmana kvinnoklubbarna att där så ske kan anordna agitationsfester för Morgonbris samtidigt med blommans försäljning, vilket kan ske fr. o. m. 11 juni.

Den röda Morgonbrisblomman kommer att kosta 10 öre och redovisas med 9 öre pr styck.

Organisationer äro ekonomiskt ansvariga för sina kommissionärer.

Önskligt vore att blomman rekvireras mot postförskott.

Rekvisioner böra snarast insändas till *Morgonbris expedition*, Upplandsgatan 85, Stockholm. Redovisning senast 15 juli 1911.

Genom energisk försäljning hoppas vi retur kan undvikas.

Kvinnor! Slå vakt om Morgonbris!

Må Morgonbris tränga fram till varje kvinna och till varje arbetarehem!

Soc.-Dem. Kvinnokongressens Arbetsutskott.

Morgonbris' fest.

Tillsammans med Stockholms båda soc.-dem. kvinnoklubbar förbereder arbetsutskottet f. n. en sommarfest till söndagen den 11 juni vid Stockholms arb.-kommuns nya folkpark till förmån för Morgonbris.

Adressförteckning.

Soc.-dem. kvinnokongr. arbetsutskotts ordförande.

Agda Östlund, Upplandsgatan 61, 3 tr., ö. g., Stockholm.

Morgonbris' redaktion:

Anna Lindhagen, Stockholm.

Morgonbris' expedition:

Signe Svensson, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm.

Beakta tillfällena!

De stora valmöten, som under hela sommaren komma att avhållas i olika delar av landet, torde vara beaktansvärda tillfällen för kvinnorna att sprida Morgonbris.

Vi hoppas kvinnoklubbarna och kommissionärerna ej försumma desamma.

**Besök de stora valmötena!
Agitera för Morgonbris!**

Brev.

Kära väninna!

Vem är inte förvånad, tror du? Naturligtvis är det onaturligt att just de bland arbetarna, som äro mest i behov av reformer i såväl ena som andra avseendet, nämligen kvinnorna, att de sakna starka fackliga organisationer. Du har fullständigt rätt, när du säger, att arbeterskorna framför alla andra borde ha insett betydelsen av solidaritet och samverkan. Ty det är ju så, beklagligt nog, att det ojämförligt största antalet arbeterskor leva under de mest abnorma förhållanden. Det finnes många manliga arbetare, som avlönas så att de formligen måste *svälta* sig fram, men hur uselt ställt det ändå är för dessa män, så ha de det dock idealiskt jämfört med dessa stora skaror av unga fabriksarbeterskor, vilkas lönevillkor äro sådana, att det helt enkelt är ofattbart hur de kunna leva. Man brukar säga om svältavlönade arbetare, att de ha för mycket för att kunna dö och för litet för att kunna leva. Hur väl passar inte denna paradox in på de avlöningsförhållanden, varunder tusentals arbeterskor inom exempelvis textilindustrin och sömnadsbranschen arbeta! För att nu inte tala om hemarbeterskorna, som i regel äro de mest beklagansvärda av alla. Fröken Gerda Meyersons lilla undersökning för ett par år sedan blottade de mest otroliga saker på hemarbetsindustrins område. Men härom en annan gång — nu skola vi resonera om fackorganisationen i största allmänhet.

Som sagt, vi äro ense om, att det är oförklarligt att arbetareklassens kvinnor stå så främmande för fackföreningsrörelsen som de göra. Vad kan då anledningen vara till, att arbeterskorna icke i större utsträckning följt sina manliga kamraters exempel och organiserat sig? Ja, svara på den frågan, den som kan. Jag tänker inte lågt om arbetarekvinnornas intellektuella möjligheter, men jag kan trots det inte hjälpa, att jag tror att största orsaken till deras efterblivenhet på det fackliga området är *okunnighet*. Okunnighet och fördomsfullhet, bör jag kanske tillägga. Jag tror följaktligen mindre på det skälet, som formuleras så här: »Vi ha inte råd att tillhöra fackföreningen». Det gives nämligen gudilov bevis för att mycket lågt avlönade kvinnor under flera års tid »haft råd», medan deras bättre avlönade kamrater jämt och ständigt kommit med sitt: »Vi ha inte råd.» Skillnaden mellan dessa två sorters arbeterskor ligger däri, att de fattigaste, men likväl organiserade *förstå* fackföreningsrörelsens betydelse och äga förmåga att *bruka sitt förstånd*, medan den andra, de bättre lottade, men oorganiserade, sakna denna förmåga.

Med andra ord: de äro okunniga. Men okunnigheten är dess bättre något som kan bortarbetas hos människorna. Dumheten och trilsken däremot är svårare att övervinna.

Mot *de* lytena kämpa på t. o. m. gudarna förgäves, om man får tro ett gammalt ordspråk. Vi böra därför känna oss lyckliga över att det inte är dumhet och trilska, utan okunnighet vi ha att bekämpa. Och den kampen är en härlig strid. Ingen strid är så lätt att föra som den, vilken föres med *upplysningens* vapen, ingen förmår entusiasmera så som den och ingen slutar med så vackra segrar som den.

Alltså, kära väninna, det ser visst inte så tröstlöst ut, som du tycks tro. Striden har knappast börjat ännu, men när den bara kommer i gång på allvar och och om alla, som kunna, deltaga i densamma, så ska' du få se hur vi komma att gå från seger till seger. Låt oss emellertid se till att vi ha väl slipade vapen, då vi gå i strid. Skola vi kunna bekämpa okunnigheten med framgång, måste vi framför allt veta något *själva*, veta vad vi vilja, känna till den sak för vilken vilken vi vilja verka, i detta fall den fackliga rörelsens väsen, medel och mål.

Jag är nämligen övertygad om, att vi skulle ha hunnit betydligt längre med vår fackliga rörelse, om vi under de år som gått talat mindre till våra kamraters hjärtan och mera till deras hjärnor. Du förstår helt säkert vad jag menar: lite mindre fraser och lite mera verklig upplysning. Vackra ord om solidaritet och broderskap äro nog bra och höra självfallet hemma i våra agitationstal, men tror du inte, att människorna — även arbeterskorna — äro så egoistiska, att de framförallt låta sig imponeras av bevis för praktiska och materiella fördelar? Påvisa för en arbetare, att han, genom att utbetala så och så många ören pr månad i kontingent, kommer i åtnjutande av fördelar som kunna värderas till ett betydligt större belopp än det som utbetalas, och du ska' få se att alla betänkligheter falla. Och bevisen äro inte svåra att frambringa. Studera bara några berättelser över fackorganisationernas verksamhet! Självt har jag nyligen funnit ett par ypperliga exempel.

Stockholms murarefackförening firade i fjol 25-års jubileum. Föreningens styrelse lät med anledning därav utarbete en liten berättelse över föreningens verksamhet. I denna berättelse bevisas bl. a. att föreningen förmått höja stockholmsmurarnas timlöner från 28 öre till 65 under den tid föreningen verkat.

Å ett möte, som hölls i samband med jubileet, meddelade murareförbundets ordförande, riksdagsman Nils Persson, att han gjort en undersökning angående resultatet av förbundets verksamhet under de 20 år det existerat. Därvid hade han kommit till det resultatet, att avgifterna till organisationen i genomsnitt uppgått till omkring 30 kr. pr år och medlem, medan de fördelar, medlemmarna erhållit tack vare organisationen, uppgått till i genomsnitt 500 kr. pr år och medlem. God valuta, som synes!

Ett annat exempel!

Sv. Textilarbetareförbundet har under

de senaste fem åren, genom att framtinga avtalsenligt ordnade löne- och arbetstidsförhållanden för sina medlemmar, tillförektrat dessa förbättringar, vilka i runt tal kunna beräknas till ett värde av c:a 3 mill. kr. Under samma tid ha medlemmarna i runt tal utbetalt sammanlagt omkring 300,000 kr. till organisationen. Vinsten är sålunda *nio gånger större än insatsen*.

Detta sista exempel är kanske det mest talande av alla de hundraden, som kunna framletas. Textilarbetareförbundet är jämförelsevis nytt och har hela tiden haft att kämpa mot de mest svåra förhållanden. En svältavlönad, okunnig, ofta rent förfäad arbetarskara å ena sidan, å den andra en starkt organiserad, hänsynslös arbetsgivareklass! Att förbundet likväl, med det jämförelsevis ringa understöd det erhållit från arbetarnas sida, likväl förmått skapa sådana resultat, som det här ovan meddelade, bevisar att mycket kan göras blott viljan och intresset finns hos några.

Mitt brev har nu svällt ut ganska mycket. Jag hade tänkt meddela dig ytterligare ett par intressanta uppgifter om organisationens inflytande vid arbetsvillkorens fastställande, men jag nödgas gömma dem till nästa brev.

På återseende, alltså!

Sig.

Den 6:te världskongressen för kvinnans politiska rösträtt.

äger rum i Stockholm den 12—17 juni.

Det är en verklig heder för vår svenska rösträttsrörelse, att den internationella kvinnorösträttsalliansen förlagt sin 6:e kongress hit till Sverige. Följande 22 länders landsföreningar äro anslutna till alliansen och hava rätt att var och en sända 12 delegerade: Australien, Belgien, Bulgarien, Böhmen, Danmark, Finland, Frankrike, Förenta staterna, Island, Italien, Kanada, Nederländerna, Norge, Ryssland, Schweiz, Serbien, Storbritannien, Sverige, Sydafrika, Tyskland, Ungarn och Österrike.

Anmälan om deltagande i kongressen — var och en för saken intresserad man och kvinna har rätt att deltaga — skall ske till kongressbyrån, Lästmakaregatan 6. Kongressavgiften är 5 kr. Då vid flera tillfällen tal komma att hållas på nordiska språk, bör ej bristande språkkunskap avhålla någon från att deltaga.

Offentliga möten komma att av kongressen anordnas den 12 juni i Musikaliska akademien, den 13 juni å Dramateatern med tal av Anna Shaw, Förenta staterna, Vida Goldstein, Australien, Selma Lagérlöf, Sverige, Rosika Schvimmer, Ungarn, Anita Augspurg, Tyskland, och Annie Furuhjelm, Finland. Den 14 juni är friluftsmöte å Skansen, med huvudsakligen nordiska talare. Den 15 juni är offentligt möte

i Folkets Hus' A-sal, och där tala Vera Hjält, Finland, Betzy Kjelsberg, Norge, Carl Lindhagen, Gulli Petrini, Sverige.

Den internationella alliansens ordförande, Carrie Chapman Catt är redan i arbete här i Stockholm med förberedelser till kongressen. Hon ägnar sitt liv uteslutande åt att i olika länder arbeta för kvinnans fulla medborgarrätt.

Riksdagen och statens jord.

Det ligger så nära till hands att tro, det statens jord framförallt skall hållas öppen för den fattiga obesuttna lantbefolkningen. Men detta är i stort sett ännu allenast ett vackert önskemål, som en del politiker skrivit på sitt program.

Till dess förverkligande har 1911 års riksdag väl gjort ungefär jämnt så mycket som sina föregångare. Jag skall icke försöka med någon helhetsbild av jordfrågan vid detta års riksdag utan endast skissera ett par brottstycken, rörande statens jorddomäner.

Årligen utbrytas och försäljas en mängd smärre lägenheter till s. k. egna hem. Det sker efter förslag från vederbörande domänintendenter och uppskattningsmän. En stor del äro bebyggda torplägenheter, som säljas till innehavarna; men många äro obebyggda avsöndringar, vilka antingen under hand eller på auktion försäljas till enskilda spekulanter. Med åtskilliga följer icke så litet skog, ofta nog betydligt över husbehov för att, som man säger, få vackra ägofigurer. Man fortsätter sålunda år efter år, med stigande iver tycks det, att kasta ut statens jordar på den privata spekulationslystnadens marknad, liksom man tidigare gjorde det med norrlandsskogarna.

För oss, som icke gilla det systemet, är det visserligen en tröst, att i regel ske dessa försäljningar av smålägenheter till fattiga jordbrukare eller med dem jämställlda. En annan ursäkt är väl den, att inkomstsummorna från den avhända åkerjorden gå till inköp av skogar och skogsmark för statens räkning.

I år har emellertid riksdagen beslutat att sälja förra majorsbostället Hammar nr 1 i Värmlands län. Hela egendomen om 2 mantal uppgår till ca 320 hektar. År 1885 gav den staten i årlig arrendavgäld nära 2,000 kronor. Jorden har sedermera råkat allmera i vanhävd, byggnaderna hava lämnats att förfalla. Genom att ett par arrendatorer efter varandra komma på obestånd och förverkade arrenderätten har man nu velat finna orsaken, men till en ganska stor del ligger felet hos själva systemet, i den olämpliga och opraktiska ledningen av

statens åkerbruksdomäner. Ifrågavarande egendom har emellertid efterhand sjunkit så mycket i värde, så att årliga arrendesumman numera endast uppgår till 600 kronor.

Enligt riksdagens beslut skall nu denna domän styckas och försäljas, dels som tomter, varav ett par redan äro bebyggda med enskilda personer tillhöriga villor, dels som jordbrukslägenheter. Egendomen är vackert belägen på en ö strax utanför Karlstad, Över hälften av arealen är beväxt med skog.

Enskilda jordspekulanter inbjudas!

Till Strömsholms hingstdepå i Västmanland äro stora områden kronojord anslagna, över 2,200 hektar, därav ungefär tre fjärdedelar utmärkt åker och äng, allt åsatt ett taxeringsvärde av trefjärdedels miljon kronor. Dess verkliga värde är naturligtvis betydligt högre. Största delen av dessa kronojordar, som äro utbredda i flera av Mälaredalens socknar, innehavas på arrende av en rådman Johanssons sterbhus, vilket sedan utarrenderat jordarna till ett flertal subarrenderarer, varav somliga i sin ordning utarrenderat mindre lotter till olika personer.

Huvudarrendatorn-rådmansterbhuset är upptaxerat till flera tusen kronors årsinkomst på detta självtagna statskommissionärsskap. Och det hela är ett led i statens nuvarande jordpolitik.

Vid årets riksdag hade ett par västmanlänningar, upprörda av dessa missförhållanden, motionerat om en framställning till k. m:t om utredning angående förändrade bestämmelser i syfte att de verkliga brukarna måtte erhålla sina arrenden utan mellanhänder samt få betala sina avgälder i penningar och icke som nu in natura.

Jordbruksutskottet yrkade emellertid avslag, motiverat bl. a. på att myndigheterna, sedan saken blivit bragt på tal, nog skulle tillse att missförhållandena vid nästa arrendeperiod bleve avhjälpta. Och riksdagen släppte ur händerna ett ypperligt tillfälle att få till stånd enhetlig kolonisationsplan i stor stil över ett bördigt jordbruksområde; riksdagen visade ifrån sig ännu en gång möjligheten att vidtaga rationella åtgärder i jordfrågan.

Kastellegården och Tolånga utgjorde föremål för synnerligen hetsiga debatter i andra kammaren vid årets riksdag. Härvid ådagalades genom vänsterns ingripande, att domänförvaltningen betraktar kronotorparna såsom levande inventarier till de stora huvudgårdarna. Det påvisades vidare, att sedan uppskattningsmännen numera jämväl äro ålagda att särskilt upptaxera torpen för bestämmande

av deras avgälder till huvudarrendatorn, så hade vederbörande åtminstone i dessa fall klämt hårdare till med bördorna för torpare och backstugusittare än för den stora huvudarrendatorn.

Andra kammarens vänstermajoritet hävdade i båda fallen de små arrendatorernas rätt. Och även första kammaren måste gå med på att frigöra torparna under den förstnämnda gården.

Borgmästare Lindhagen hade jämte undertecknad även vid denna riksdag upptagit frågan om sådan ordning för upplåtelse av kronodomäner till småbruk, att dessa bliva tillgängliga för de fattiga samt såväl brukarnas besittning som ändamålet med upplåtelsen skyddas.

Systemets huvudgrunder skulle vara: Staten blir ägare till jord och åbyggnader. Brukaren arrenderar lägenheten på exempelvis tjugu år i sänder med företrädesrätt till förlängt arrende och mot ett arrendebelopp, som för varje ny upplåtelse bestäms efter vissa rimliga grunder. Arrenderätten med tillhörande optionsrätt går i arv och kan även försälas, i sistnämnda fall dock under kontroll från statens sida att överlåtelsen ej sker till någon som ej kan räknas till småbrukarklassen.

Jordbruksutskottet avstyrkte motionen, men 7 av utskottets 16 ledamöter, därav en från högernsida, reserverade sig, påyrkande en skrivelse i motionens syfte.

Första kammaren biföll utskottets yrkande, medan andra kammaren antog reservationen med en för framtida äganderätt pläderande motivering.

Det anmärkningsvärda från den i år jämförelsevis korta debatten i denna fråga inom andra kammaren var, att endast en enda av högerns talare, den oförfärlige hr Lundell, yrkade avslag å motionen eller, rättare sagt, reservanternas förslag. I motsats härtill hava liknande framställningar under de båda näst föregående riksdagarna framkallat flera timmars långa och heta strider, varunder högerns främste kämpat för, som hr Carl Persson i Stallerhult 1909 utlät sig, "den heliga äganderätten till jorden".

Detta beslut av andra kammaren, visserligen betydligt modifierat genom motiveringen, torde vara ett av de viktigaste, som kammaren fattat i jordfrågan. Konsekvensen härav torde så småningom föra fram mot en fullständig omläggning av statens framtida jord- och egna hemspolitik. Det är högt på tiden — såsom en talare under överläggningen framhöll — att man går från de stora nationella talen till de stora nationella handlingarna, varav en av de viktigaste är att bereda jord åt det fattiga jordhungerande folket.

Sven Linders.

Behandlingen i riksdagen av kvinnans rösträtt.

Det var med ganska stor spänning man emotsåg kvinnorösträttsfrågans behandling vid innevarande års riksdag. Icke kanske därför att vi trodde att mrs Catts närvaro & åhörarläktaren skulle imponera på farbröderna till den grad, att de icke skulle komma sig för att tala emot. Åhnej, man visste ganska allmänt, att hon inte förstod »svenskan» som talades, varken för eller mot, och inte trodde vi väl heller att första kammaren blivit mindre mån om landets väl, men intresset knöt sig vid att se hur andra kammaren skulle ställa sig i år och hur kamrarna skulle ställa sig gent emot de olika motionerna.

Högerns representanter ha ju vid flera än ett tillfälle låtit förstå, att skulle de göra några medgivanden åt kvinnorna, så nog skulle det bli så litet som möjligt. Det är uttytt: Enda utsikten att få den nuvarande makt besittande högergruppen i första kammaren med på en utvidgning av den poli-

tiska rösträtten åt kvinnorna är att göra rösträtten så begränsad som möjligt. En motion i första kammaren, väckt av en för övrigt gammal kvinnorösträttsvän, gick också ut på att till verklighet befördra detta högerns alternativ — men även hr Bergström hade tydligen gjort upp räkningen utan värden, ty det finnes numera i första kammaren en "maktfaktor", som heter unghögern, som alldeles särskilt tagit de s. k. fosterländska intressena på entreprenad och vars talan fördes av prof. Kjellén. Men kom nu också och säg, att inte vi kvinnor ha talesmän i riksdagen! Med vilken varm och innerlig övertygelse vårdade sig icke herr professorn om de arma bondhustrurna, "landets stöd", som minsann icke hade tid med någon lättare och angenämare sysselsättning, utan om det kniper nog veta sin plats se'n salig Jösse Eriksons dagar, och den må de bäst av att behålla, menar troligen hr Kjellén. Men det var dock icke så alldeles självskrivet att unghögern skulle få en lättvunnen seger ens i första kammaren, trots hr Kjelléns utläggningar.

Med glans fördes även de rösträttskrävande kvinnornas talan av hrr prof. Steffen, Mauritz Hellberg och Ernst Beckman, men vår gamle antagonist, prof. Clason, slog dock huvu-

Julia Ström Anna Johansson Sigrid Vahlgren
Agda Östlund Signe Svensson Alma Tengdahl Anna Lindhagen
Elin Engström Ruth Gustafson Anna Sterky
Soc.-dem. Kvinnokongressens förra och nuv. arbetsutskott * och revisorer

det på spiken, när han förklarade, att de skäl som framfördes till förmån för kvinnans rösträtt aldrig förut lyckats övertyga kammaren och säkert inte gjort det nu heller! Nej, ty första kammaren har den egenheten, att icke låta sig övertygas förrän stormen växer den över huvudet och det gäller dess egen säkerhet.

En vinst har dock, trots allt, årets rösträttsdebatt i första kammaren givit och det är, att där med all önskvärd tydlighet sagts ifrån med 105 röster mot 23. Skäl behövas icke.

Det är en maktfråga, det måste den förbli. Inga flera valmän förrän vi få se, hur vi klara oss med de förutvarande. Så nu veta vi det! Huru många gånger vi kvinnor förklarar, att det var inte makten som lockat oss att begära rösträtt, så bevisar detta inför första kammaren ingenting annat än att kvinnorna äro ofarliga som maktkonkurrenter och så länge tar man ingen hänsyn till oss. Det är en svidande örfil första kammaren härmed givit Sverges kvinnor — få se om ej denna skall få kvinnorna att vakna! Från

* Red. har efterkommit kongressens önskan och infört fotografi av förra och nuvarande arbetsutskottet, jämte revisorer, men, beklagligt nog, kommo Amanda Horney, Elin Lindley och rev. fru Anna Johansson ej med.

arbetarekvinnorna, som fått sin erfarenhet av första kammarens politik i icke blott rösträttsfrågan utan också i alla andra sociala frågor, torde icke första kammaren förgäves behöva vänta på dem som ha lust att sätta, som det heter, makt bakom ordet. Och en lärdom har väl även de nog så ärligt storsvenska kvinnorna också fått: Att regeringen tycker bättre om en utmaning än en uppvaktning.

Det vore orätt att säga, att inte behandlingen av frågan i andra kammaren motsågs med lika stort intresse, trots man visste att frågan ohjälpligt var fallen genom första kammarens beslut. Skulle andra kammaren eller skulle den inte hävda sin förutvarande ståndpunkt? Andra kammaren har ju utan tvekan begärt utredning och därav föranlett förslag och godkände 1909 utan votering den liberala motionen om rösträtt för kvinnor på samma villkor som för män. Debatten blev inte lång. Vice talmannen, av Callerholm, öppnade elden och yrkade bifall till den liberala motionen. Viktor Larsson, Västerås, talade å socialdemokratiska gruppens vägnar

kort och kraftigt. Så kom Jansson i Djursätra. Nu månede det bli något av. Allmän skockning kring Djursätra, men det blev kortare än vanligt: "Bifall till konstitutionsutskottets avslagsyrkande." Så satte Djursätra sig igen till allmän besvikelse icke minst för de många farbröder, som icke hunno fram för att höra den korta meningen. Sista talar var frih. Carlsson Bonde, om vilken, om jag säger att han hade ett ypperligt anförande, ändock är för litet sagt — ypperligt, främst därför att han icke minst riktade sina ord till kvinnorna själva och uppmanade kvinnorna tillbakavisa detta högerns billiga argument, att kvinnorna själva icke äro intresserade för rösträtten. Bad kvinnorna betänka, att om de ännu intet inflytande hade på valen till andra kammaren, så hade de så mycket större skäl att begagna sin kommunala rösträtt, för att därmed inverka på första kammarens sammansättning. Hjälp oss, sade tal., att reformera första kammaren! Det var ord och inga visor det att höra från talarestolen i andra kammaren och jag vill endast tillägga den blygsamma önskan, att kvinnorna ute i landet på allvar följa denna uppmaning, det är redan nästan för mycket, att man måste erkänna att

uppmeningen var behövlig och välförtjänt. Till sist uttalade hr Carlsson Bonde en livlig önskan att kammaren måtte stå fast vid sin förut angivna ståndpunkt.

Men konstitutionsutskottet hade avstyrkt alla förslag och så gick det då till votering om avslagsyrkandet och den liberala reservationen, vilken senare segrade med 120 röster mot 92 för avslag. Således 92 obotfärdiga i andra kammaren. Hur man får tyda denna röstning är ej gott att veta — ettdera har kammaren gått för långt förut och ville nu rädda vad som räddas kunde, eller får man tyda den så, att ju allvarigare situationen blir, ju bättre få vi lära känna våra vänner?

Vare härmed huru som helst, så är det hela en ny erinran till kvinnorna, att icke låta en enda riksdagsmannakandidat slippa undan den skärseld, som heter interpellation i kvinnornas rösträttsfråga vid höstens val till andra kammaren, och låt oss även visa, att vi uppskatta det råd vi fingo vid debatten: Låt oss hjälpa till att reformera första kammaren!

Socialdemokratiska gruppens motion riktade sig även mot alla de streck, som ställer så stor procent av arbetareklassen utan möjlighet att få utöva rösträtt. Här framfördes av arbetarnas representanter de mest slående bevis för huru orättvist dessa streck, isynnerhet fattigvårdsstrecket, verka, men kammarens majoritet är nöjd med dessa orättvisor. Ett medgivande gjordes dock angående fattigvårdsstrecket, nämligen att detta icke varit avsett att träffa så blint och hänsynslöst som det hittills gjort, varför en liten lindring beslöts, nämligen skrivelse om att sjukvård ej skall beröva medborgarna rösträtten. Första kammaren hade emellertid redan avslagit samtliga förslag angående streckens borttagande.

Det blir en kommande representation förbehållet att avlägsna dem alla.
A g d a Ö s t l u n d.

Litteratur.

Rickard Sandler: **Samhället sådant det är.** Frans förlag. 2 kr.

Förf. säger i sitt företal: "Detta arbetes ändamål är att genom sammanställning, bearbetning och diskussion av statistiska uppgifter, hämtade huvudsakligen ur de officiella publikationerna, bidra till grundligare kännedom om "samhället sådant det är". Just ett sådant samlande av fakta, är vad vår rörelse så innerligen väl behöver. Ett varmt tack för det mödosamma arbetet härmed!

Första kapitlet handlar om "Landet". Först orienterar förf. oss i vårt lands läge och klimat, varvid vi få lära oss att, i jämförelse med vårt nordliga läge, är vårt land synnerligen väl ställt angående klimatiska förhållanden. Vidare påpekas att de stora avstånd vi här hava att övervinna,

gör att kommunikationsfrågorna måste erhålla en mycket framskjuten plats bland våra ekonomiska problem. Naturens skatter genomgås och på ett mycket instruktivt sätt få vi lära om våra förnämsta naturskatter, om våra malmer, skogar och vattenfall, byggt på en lektion i geologi till grund.

Det andra kapitlet behandlar "folket" och vi få här till livs många intressanta siffror om folkmängd, folkmängdens tillväxtförhållanden, nativitet och giftermålsfrekvens, dödligheten, livslängd, ut- och invandring, befolkningens fördelning på olika kön, på olika åldrar, på land och i stad etc.

Det tredje kapitlet handlar om "folkhushålningen", vilket börjar med en kortfattad och synnerligen belysande sammanfattning om industrialismens genombrott. Här äro intagna jämförande tabeller mellan de olika yrkena förr och nu; detaljstatistik angående jordbruket, skogshandlingen, bergsbruket, fabriker och hantverk, handeln.

Efter sålunda i statistik lämnad beskrivning på folket och dess ekonomiska resurser, kommer förf. till "fördelningen", det för socialismen särskilt aktuella spörsmålet. Härom säger Sandler:

"Socialismen bestrider energiskt, att produktionsresultatet ensamt för sig är den rätta mätaren på ett folks välförstånd. Produktionen skapar förutsättningar och möjligheter till välförstånd. Men om möjligheterna bli förverkligade visar sig först av den utsträckning, i vilken folkens existens- och kulturbehov bliva tillfredsställda. Det framgår alltså av konsumtionens storlek och beskaffenhet. Men konsumtionen bestämmes av det sätt, varpå det producerade blir fördelat. Den rådande fördelningsformen avgör, i vad mån avkastningen av arbetet kommer de olika samhällsmedlemmarna och samhällsgrupperna till godo. För en rörelse, som arbetar på att höja folkmassornas levnadsstandard, måste fördelningsproblemet därför bli ett högsta intresse."

Detta problem ställes fram till belysning även i statistik och tabeller, såsom nationalinkomstens tillväxt, inkomst pr invånare, inkomst av kapital och arbete, bolagens inkomster, hur bolagen dela vinsten, nationalförmögenheten och dess fördelning etc.

Översiktligheten i arbetet är berömvärdt underlättad genom de många och talande tabellerna. Tillförlitligheten av undersökningarna styrkes därav, att förf. själv påpekar, när de kunde önskas exaktare.

I princip hyllar förf. den satsen, att det skulle vara bättre ställt i landet, om befolkningen vore talrikare. Det är egendomligt vad i just denna fråga nationalekonomer av samma statistik kunna draga olika slutsatser.

Rickard Sandler's arbete är säkerligen något av det lärorikaste inom social litteratur, vi just nu äga, genom sin lättfattlighet och överskådlighet. Boken bör läsas av alla kunskapssökande, ägas av så många som möjligt, och speciellt uppmannas kvinnorna att icke försumma det nyttiga studiet av "Samhället sådant det är".

E d u a r d B e r n s t e i n: **Den ekonomiska utvecklingen.** Övers. av Z. Höglund. Frans förlag. 50 öre.

Detta är en kort och mycket lättläst broschyr i ungefär samma ämne som den föregående, utan statistik och tabeller. Det är en redogörelse i berättande form om de olika former av hushållning — d. v. s. "alla anordningar som hava till ändamål och verkan att regelbundet och beständigt förse människorna med varor" — från urfolkens hushållning, de gamla kulturnationernas, medeltidens hushållning till kapitalismens hushållning och till sist ang. den spirande socialistiska hushållningen.

De båda böckerna komplettera varandra utmärkt som bildningsmedel i samhällslära.

A. L.

Kvinnan och arbetet.

Av Olive Schreiner.

Av den förut i England mycket uppmärksammade författarinnan Olive Schreiner har nu utkommit ännu en bok, som bär titeln *Woman and Labour*. Denna bok vill vara icke en roman, utan ett socialfilosofiskt arbete och behandlar kvinnorörelsen. Man har skrivit, att detta arbete är "ett stort verk av en stor kvinna" och kallat boken "kvinnorörelsens bibel". Om hennes liv har skrivits i svenska pressen bl. a.:

"Olive Schreiner hade ända sedan sin ungdom arbetat på en bok om kvinnan och första avdelningen var avslutad 1888. Ännu elva år behövde hon, innan arbetet förelåg färdigt. Hon bodde då i Johannesburg i Transvaal, men som hon var klen till hälsan, måste hon söka luftombyte. Under hennes frånvaro bröt boerkriget ut, och när hon ville återvända till Transvaal, voro krigslagarna proklamerade där, och hon vägrades tillåtelse att återvända till Johannesburg och kunde heller icke sända bud till någon av sina vänner att taga vård om hennes dyrbara manuskript.

Brittiska trupperna inträngde sedan i staden och Olive Schreiner's hus blev plundrat och hennes manuskript upptränt. Härom fick hon åtta månader senare underrättelse av en vän, som besökt Johannesburg och hennes hus. Mrs Schreiner själv, som flera gånger skrivit mot engelsmännens uppträdande i Sydafrika, kvarhölls i månader som en statsfånge i en liten by, många mil från Johannesburg. Här i ensamheten började hon att åter nedskriva delar av sitt stora arbete, och det är resultatet av dessa försök, som nu utkommit. Själv anser hon dock detta nya arbete blott som svaga och lösräckta fragment av det förstörda arbetet.

Vad Olive Schreiner säger i sin bok om kvinnans rätt till arbete är ett ord

i sinom tid. Det är endast inbringande och väl betalt arbete — yttrar hon — som männen äuse okvinnligt och olämpligt för det svagare könet. Men, tillägger hon, "alla män äro icke sådana. Sida om sida med den nya kvinnan har också uppväxt en ny man, som är ännu mer ivrig än hans kvinnliga motpart att återskaffa kvinnan hennes förloerade plats inom världsekonomin."

Anna Lena H. Elgström: Gäster och främlingar. Åhlén & Åkerlund, Göteborg. Pris kr. 2:—.

Det vore nyttigt om hela den stora falang av skapelsens herrar, som alltid ha förutfattade meningar om en bok, skriven av en kvinna, ville lägga bort att ha detta och i stället läsa en eller annan sådan bok. Och sedan fälla sina omdömen. Och för att åtminstone en gång få deras respekt och erkännande helt och fullt och av hjärtat behöfde man då bara sätta detta debutarbete på 180 sidor i deras hand. Ty dessa Gäster och främlingar ha, av sin främst genom novellistiken kända och uppmärksamade författarinna, fått denna mänskliga färg över liv och gärningar, att den manliga finsmakaren inte kan undgå att märka det själens nästan desperata arbete och de hjärtats och förståndets brottningar med livets verkligheter och filosofier, som ligga bakom. Att visa på de tekniska förbiseenden, författarinnan här och där gjort sig saker till, känns som skulle det vara småaktigt peteri, då boken i övrigt ger oss en så varaktig känsla av något helt, personligt, som ligger där bakom.

Den känsla, som går igen i de olika personernas liv i denna bok, och för dem till livet eller till döden, är icke kärlek i dagligt tal, den är något

annat, något som icke är av denna världen. T. ex. Kristina Berchehts arbete i räddningshemmet för samhällets förtappade — den undre världen. Hur hon klär av sig sin ungdom och skjuter ifrån sig sin bekymmerslösa framtid för att få ro genom att ge sitt liv en mening i en uppgift. Och hon arbetar och tror sig ha ro, tills dock detta förfärliga står klart för henne, att allt hennes arbete och därmed hela hennes liv måste vara meningslöst och till dålig nytta. Ty vad hade hon väl utträttat med att rädda en eller annan av dessa oerhört sjunkna och för hela livet fördärvade, till livet! Förtyvildad förstår hon, att däri låg ingen mening och hon känner nu en lust att som Egyptens ängel, förgörande allt, gå ur hus i hus hela den ruskiga gatan ut. Ty nu vet hon, att från detta gräsliga elände är endast döden en befriare. Men samtidigt har det också blivit tomt hos henne, slut med uppgiften, intet håll på livet längre, hur hon spejar, bara natt.

Kärleken emellan man och kvinna har också fått sin plats i denna bok. Det hjärtslitande sceneriet, som visar hur en människa, steg för steg, medvetet går under och aldrig kan annat, för sin kärleks skull, rullas klart och tydligt och med säker hand upp i musiklärarinnan Anna Harricks gestalt. "Hon och våren hade samtidigt kommit till Paris!"

Skeppsrottet har stark färg av verklighet över sig och ett öde som Johannes Lejons hör helt visst i våra dagar ej heller till de sällsynta.

Ett grundligare omnämnande än detta hade boken i Morgonbris förtjänt. Jag kan nu bara önska lycka åt samt rekommendera densamma.

J—a S.

Agda Östlunds tal 1:sta maj.

Härmed några ord ur Agda Östlunds tal, nedtecknade i trängseln kring talarstolen nr 1 å gärdet den 1:sta maj 1911.

Rösträtten liksom 8 timmars dagen, den ligger oss alltid nära om hjärtat. På tal om alla utredningar om kvinnornas rösträtt påminde tal. om de sanna ord som med anledning av den statistiska utredningen yttrats i riksdagen: »Av denna utredning ser jag att det finns en mängd kvinnor i landet, mer behöver jag icke veta». I Agda Östlunds tal kom igen oupphörligt just samma tema — kvinnorna äro ock människor — — —

Så kom hon in på hr Bergströms motion i första kammaren om rösträtt för gifta mödrar, en motion, som ej stod omnämnd i 1 maj numret, emedan den icke ännu blivit väckt när förra Morgonbris gick i press. Nog kunde man väl förstå mödrarnas viktiga kall, utan att därför begå en orättvisa mot dem som icke äro mödrar. Ett helt nytt streck således. Ej blott de ogifta utan även de gifta kvinnorna straffas för den sjunkande nativiteten.

Från denna motion kom tal. in på den socialistiska och humanitära synpunkten, att det är väl icke nog med att en massa barn födas till verden, utan att det är ännu viktigare att de födda barnen här kunna få sitt levebröd. Hon påminde om de stolta ord ett ombud från Australien vid rösträttskongressen sagt angående barnen där, sedan kvinnorna fått rösträtt, att »här finns inga barn som lida nöd».

Detta är vad kvinnorna ville leva för.

A. L.

ETT MÖTE.

*Mitt emot över svalen det bodde en tös
som var vit, som var fin, som var smärt;
hon var vit liksom vintern när drivorna frös;
hon var fin som en vår som bland diken och rös
spirar solrik och blomstrande bjärt.*

*Varje dag när jag ut på mitt arbete gick
stod hon kelen på förstun och log;
och hon sa inte stort, men hon gav mig en nick,
hon var backfischförstulen och flickungechic
med en blick som betog och bedrog.*

*Fast en dag — det var våren som strålade blå,
och i bukterna isarna brast —
var hon borta, förflugen som vildgems, som rå,
som en bäck, vilken svinner bland tuvor och strå
i en sorlande iver och hast.*

*Men när vintern var kommen i skuggornas ram
liksom sirad med slöjor och band,
såg i trappen en kväll jag en finsminkad dam
som kom klivande ståtlig och en smula stram
med en grön pompadur i sin hand.*

*Det var hon, hon som stod ut på förstun och log
varje gång jag till arbete gick.
For hon vill uti villornas vägväda skog? —
Hon bar med sej en doft som av bar eller krog,
och så ihålig var hennes blick.*

*Men hon gick mej förbi med sin lyxpompadur,
med sitt öga på trappstegen fäst.
Och så flinkt hennes flickslanka, fina figur
tryckte in sej mot räckerkets rappade mur.
Ja, ajö — gå förbi — så är bäst!*

HANNES SKÖLD.

Från riksdagen.

Kvinnans rösträtt.

Under hänvisning till referat över denna frågas behandling på annat ställe i Morgonbris, meddelas här följande sammanfattning av riksdagens beslut, att kvinnornas rösträtt icke heller kan bli löst under kommande freårsperiod. Konstitutionsutskottet hade avslagit samtliga motioner om kvinnans rösträtt. Reservationer hade avgivits för såväl den liberala motionen i ämnet, som av hr Larsson i Västerås för den socialdemokratiska. Glädjande för oss, vilka frukta som en verklig olycka att kvinnorna skulle få rösträtt på andra villkor än män, så blev hr Bergströms motion om politisk rösträtt för svensk gift moder och kommunalt röstberättigad kvinna, enhälligt av utskottet avstyrkt.

I första kammaren avslogs kvinnorösträtten med 105 röster mot 23, andra kammaren antog den med 120 röster mot 92, vilken senare siffra framvisar den bedrövliga politiska oegentligheten att flera inom det liberala samlingspartiet i kvinnornas rösträttsfråga svikit det program, på vilket de blivit valda.

Kvinnornas kommunala befogenheter blevo ej utsträckta till ledamotsskap av landsting, ehuru ju detta endast är en konsekvent följd av att kvinna kan väljas till stadsfullmäktig och på så sätt redan har valrätt till första kammaren. I andra kammaren fick dock yrkandet 105 röster mot 85, men det föll på första kammarens motstånd.

Rösträttsstrecken i övrigt

beslöt riksdagen bibehålla, med undantag av den lilla obetydliga ljusningen, att andra kammaren ansåg att sjukvård ej skall beröva rösträtten, med 126 röster mot 78.

Angående voteringen om de olika streckens borttagande lämnas följande siffror i Soc.-Dem., vilka äro särskilt intressanta att behålla i minnet:

"Vår rena klara motion avslogs med 137 röster mot 69. Nästa alternativ, som rensat bort utskylds- och fattigvårdsstrecken, föll med 141 röster mot 65. Det sista, som blott gällde fattigvårdsstreck, förkastades med 130 röster mot 72."

Motionen om

den allmänna och lika kommunala rösträtten

för såväl män som kvinnor ledde ej till något resultat. I samband härmed påpekas att yrkandet på, att hustrun skulle äga rösträtt även om mannen förlorade den på grund av obetalda utskylder, vilket yrkande ej var medtaget i den socialdemokratiska motionen, ej ens kom under debatt.

Utredning om förbud för nattarbete även för män.

Föll i första kammaren med kompakt majoritet, men sanclade i andra kammaren den dock ganska betydande minoritetssiffran av 80 röster. Motionen fick i första kammaren ett kraftigt försvär av hr Steffen, ehuru han tog avstånd från den i motionen upptagna motiveringen för inskränkning av mäns nattarbete, att detta skulle vara en konsekvens av förbud mot kvinnors nattarbete. Han påvisade att i England finnes mer än 50 års erfarenhet om, att nattarbetet faktiskt kan vara genom lagen omöjliggjort för männen i några av ett stort industrilands allra viktigaste exportindustrier, utan att medföra minskad konkurrensförmåga. Vidare påvisade Steffen — i motsats till lagutskottets påpekande, att ett effektivare skydd mot yrkesfara måste först föras fram till en tillfredsställande lösning — att denna utredning ej fullständigt kan slutföras, såvida det fattas oss nödig utredning om en begränsning av arbetstiden inom industrin.

I andra kammaren fördes talan för en sådan utrednings nödvändighet även med kraft. Så påvisades att arbetarna ej äro starka nog att förhindra nattarbetet, och det förekommer allt oftare att i kollektivavtalen arbetsgivarna kräva att betala samma lön för natt- som dagarbete. Hr Widén önskade en utredning rörande normalarbetsdagen. Hr Söderberg påpekade tendensen att utsträcka nattarbetet till även de industrier, som ej ha utländsk konkurrens att kämpa med. Hr Furst skulle önskat att man begärt frågans framförande på nästa internationella konferens om arbetarskydd. Hr Thorsson framhöll en del missförhållanden som medföljde nattarbetet.

Motion om kvinnliga typografers undantagande från nattarbetslagen

blev avstyrkt. Att den föll i andra kammaren ens utan debatt, skulle säkerligen icke skett, om motionären, hr Lindhagen, ej av sjukdom varit förhindrad bevaka sin motion.

Skrivelser med begäran om utredning angående arbetande kvinnors ställning

har däremot blivit beslutad i båda kamrarna angående sjuksköterskor. Skrivelse angående utredning av restaurangpersonalens förhållanden har beslutats i andra kammaren.

A. L.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Malmberget.

Malmbergets socialdemokratiska kvinnoklubb har avhållit det 11:te årsmötet. Av de föredragna års- och revisionsberättelserna framgår att klubben under år 1910 avhållit 24 ordinarie möten och ett extra. Dessutom har avhållits ge-

mensamma möten med soc.-dem. ungdomsklubben här på platsen och med Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb.

Tidningen »Morgonbris» säljes i 150 ex. i månaden och till förmån för »Morgonbris» har insamlats på listor och anslagits ur kassan 92 kr. 14 öre. För agitation har dessutom avhållits fester och föredrag samt sålts broschyrer. Till militär-agitationskommittén i Boden har insamlats 38 kr., till N. O. V:s ungdomsverksamhet har 20 kr. anslagits ur kassan. Klubbmedlemmar och utomstående ha erhållit penningbidrag vid inträffade sjukdoms- och dödsfall.

Klubben har tagit initiativet till bildande av en kooperativ mjölkförening och där tecknat 5 st. andelar.

Klubben har deltagit med fana i 1 maj-demonstrationen samt i en nykterhetsdemonstration på sommaren.

Medlemsantalet vid årets slut var 41 aktiva, som deltaga i arbetet. Vi kunna alltså glädjas åt ett gott resultat och hoppas på god fortsättning.

Inkomsterna under året ha uppgått till 943 kr. 24 öre och utgifter till 891 kr. 88 öre. Den avgående styrelsen tillerkändes full och tacksam ansvarsfrihet. Till styrelse valdes Anna Tegman, Alma Pettersson, Tekla Karlsson, Lovisa Dalberg och Maria Sandgren.

Sörmland—Västmanlands soc.-dem. kvinnoklubbars distrikts årsmöte.

(Genom Anna Askerlund)

I början av april avhölls ovannämnda distrikts-årsmöte i Eskilstuna.

Flera viktiga frågor voro upptagna på dagordningen, bland vilka märkas: organisations- och agitationsfrågan, förslag angående tidningen Morgonbris, bägge motionerna från Eskilstunaklubben, vilka efter en ingående diskussion godkändes och ha desamma inlämnats till kvinnokongressen, varför de återfinnas i Morgonbris' aprilnummer.

Vidare diskuterades rösträttsfrågan med instämmande i V. U:s förslag,stitutionsfrågan, nattarbetsfrågan och frågan om bildandet av hem för ogifta ensamställda mödrar, varvid betonades att ett sådant hem ej finge bli ett barmhärtighetsverk, utan upprättas på bekostnad av stat och kommun. Ävenså behandlades frågan om agitationens drivande inom distriktet. Föreslogs att klubbarna skulle anordna fester och anslå medel ur sina kassor och på alla sätt arbeta för distriktets bästa.

Års- och revisionsberättelser föredrogs som godkändes och beviljades styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet.

Till styrelse valdes Lotten Jonsson, Hanna Hellberg och Anna Askerlund från Eskilstuna, vilka skola utgöra det verkställande utskottet, samt Annie Sander, Nyköping, och Sofia Asp, Västerås.

Till korresp. sekr. utsågs Anna Askerlund, Tunafors, Eskilstuna.

Beslöts att nästa konferens skall avhållas i Eskilstuna.

Tjänarinnorna och kvinnornas rösträttsfråga.

På Stockholms tjänarinnoförenings möte den 20 april förelåg kvinnörösträttsfrågan på dagordningen. Efter några inledningsord av en medlem, vidtog diskussion. Utav denna framgick fullt och klart att rösträttsfrågan för vårt vidkommande ytterst blir en klassfråga. Så länge den s. k. allmänna rösträtten är behäftad med så många orättvisa »streck», så länge medborgarrätt heter pengar, så komma med säkerhet proletariats kvinnor att stå utanför.

Mötet beslöt att hemställa till våra socialdemokratiska riksdagsmän att de ej av opportunitetsskäl gå med på ett förslag i förevarande fråga, som skulle ställa arbetareklassens kvinnor utanför, utan att de även i detta avseende ställa sig på den rena klasskampens grund.

Även framkommo uttalanden om önskvärdheten av att politiskt intresserade arbetarekvinnor bildade *egna* föreningar, där de kunna koncentrera sig i *egen sak*, och på så sätt bättre och tydligare kunna uttala och kämpa för de krav vi djupast känna: *Ärlig, allmän rösträtt för såväl kvinnor som män.*

Å Stockholms tjänarinnoförenings vägnar:
Ellen W—m.

Hänvisas till den soc.-dem riksdagsgruppens hållning vid frågans behandling i riksdagen: motion om alla strecks borttagande samt för svar för denna motion under debatten, varigenom den soc.-dem. principen fastslogs, samt vid voteringen stödandet av kvinnans rösträtt på samma villkor som för män genom att gruppen röstade för den liberala motionen och ej undandrog genomförandet av kvinnans rösträtt sitt stöd.

Vad nu särskilt angår rösträtt för personer i den ställning som en tjänarinna, så skulle, om den liberala motionen blivit antagen, dessa medborgarinnor erhålla rösträtt alldeles såsom män i en tjänande ställning nu ha rösträtt enligt nu rådande lag. *Red.*

Ett stort rösträttsmöte i Stockholm i maj.

Mötet öppnades av Landsföreningens ordförande, *Lydia Wahlström*, som yttrade bland annat, att maktargumenten för och emot kvinnans rösträtt börja allt tydligare framträda. Så fästes nu bland motståndarna mycket avseende vid hur många som äro organiserade. Hon framkastade den härvid jämförliga frågan: Skulle en lantarbetare icke fått rösträtt om han ej kunnat svara ja på att han vore organiserad för rösträttens erhållande?

Därefter talade *Carrie Chapman Catt*, naturligen under stor spänning, då svenska publiken för första gången hade tillfälle höra henne. Kvinnorna hava århundraden av orättvisor bakom sig, därför behöva de än mer rösträtt än männen, det var en av hennes satser.

Gulli Petrini från Växjö följde därefter, och var utmärkt i sin skärpa mot speciellt regeringen och statsministerns yttrande att det »ej vore förenligt med ansvarsmedveten politik» att nu ge kvinnorna rösträtt. Vad menar regeringen

med att få se följderna av den nu genomförda rösträtten? Visa följderna en tendens åt höger, anses det då vara bra som det är, blir tendensen åt vänster, skulle man då frukta att även taga kvinnorna med? Eller kanske rent av regeringen vill se hur myndigheterna reda sig mod proportionella valsystemet eller hur männens politiska rösträtt inverkar på nativiteten?

En dräplig kritik fick Reuterskiölds utredning. Frihetsprincipen är förlegad enligt Reuterskiöld. Efter det Reuterskiöldska programmet är det alldeles gammalmodigt att hålla på rättvisan. »Statsintresset kräver ej abstrakt rättvisa». Detta är i utredningen citerat, för att man skall se hur djupt Reuterskiöld föraktar ett så gammalt begrepp. Så fortsätter d:r Petrini med den satsen att så länge vi kvinnor ej äro nöjda, så länge äro vi heller icke representerade av männen. Männens enda sätt tycks vara att förbättra sin egen maktställning. Skäl är väl därför att få in lite mer idealitet i politiken?

Gulli Petrini gjorde oss vidare den stora tjänsten att som exempel på att männen missbruka sin maktställning, draga fram diverse ur de pekoral som från myndigheter framkommit ang. förslagen om villkoren för kvinnors anställning i statens tjänst.

Hon använde härom starka ord, och det med rätta. Fullkomlig brist på sakkunskap, rättfärdighet, allt vad som fanns av lumpen egoism, kommer här fram. På frågan om kvinnans kompetens att bekläda professorer, glömdes man nobelpristagarinnan madame Curie, trots ingen av professorerna, varken i Lund eller Uppsala, blivit Nobelpristagare. Det är för märkvärdigt att statsintresset alltid överensstämmer med de maktägandes intresse.

Så kom hon över till den ömtåliga och sorgliga historien om hur i förelaget kvinnan blivit utesluten från att inneha professor i civilrätt, ehuru en kvinnlig docent, *Elsa Eschelson*, upprätthållit densamma, och den ordinarie professuren stått ledig av brist på annan innehavare. Åter professor Reuterskiölds statsintresse, som hellre fordrade att platsen stode tom, än att en kvinna skulle kunna få den. Det tycks bara vara de utomstående, som kunna skada statsintresset.

Man önskade att den frejdade amerikanskan, som står i spetsen för den stora världsalliansen, hade kunnat förstå Gulli Petrini, ty hennes anförande var för den svenska kvinnan mycket hedrande genom dess saklighet och skärpa.

Till sist talade *Amanda Horney*, såsom alltid med värmande känsla. Hon påpekade först att för arbetarklassen har aldrig den rösträttsreform vi nu fått varit bärande, detta på grund av alla de garantier som därmed blevo förenade. Så drog hon fram några talande exempel ur livet hur kvinnorna få giva allt och ofta försaka allt, offra

allt, och dock kan skälet för att de ej göra samma värnplikt som männen sättas upp som skäl för att de ej erhålla rösträtt.

Hon berättade bl. a. historien om en moder, som hade två söner. Den ena tog värnplikten, han bröts därav och dog; den andra tog arbetslösheten och han emigrerade. Om många av dem, som stå på solsidan, kunde sätta sig in i hur andra ha det!

Kvinnorna ha också försörjningsplikt. Hon berättade åter en liten historia om en hustru, som fick försörja sin man och 4 barn. När kvinnorna kunna göra så mycket för de sina, varför skulle de då icke kunna ge något åt samhället?

Mötet antog därefter följande resolution:

Då riksdagen år 1906 i sin skrivelse till k. m:t uttalade, att det icke kunde anses förenligt med den allmänna rösträttens princip att utestänga kvinnorna från politiskt inflytande,

då denna princip hos oss nu vunnit tillämpning, i vad den avser männens politiska rösträtt,

då kvinnornas inflytande särskilt på den sociala lagstiftningens område, såsom i sagda skrivelse påpekats, skulle vara gagneligt, och då flera viktiga i privatlivet och i de sociala förhållandena djupt ingripande frågor nu stå på dagordningen,

uttala män och kvinnor, samlade till möte i Stockholm den 8 maj 1911, sin livliga anslutning till de i riksdagen nu framlagda motionerna om politisk rösträtt och valbarhet för Sveriges kvinnor på samma villkor som för dess män och sin förhoppning, att riksdagen genom att redan detta år antaga ett sådant förslag ville behjerta det för samhället önskvärda i att kvinnorna så snart som möjligt få vid ordnandet av de samhälleliga angelägenheterna göra jämväl sitt inflytande gällande och taga sin del av ansvaret.

A. L.

Ett viktigt steg mot folkförsäkringen.

Livräntebolaget Framtiden startar.

Som bekant startades här i Stockholm i slutet av förra året vår första folkpensionsanstalt, Svenska livränteförsäkringsaktiebolaget Framtiden, som det officiella namnet lyder. Förarbetena ha nu under några månader bedrivits med all fart, och »Framtiden» har nu kommit så långt, att försäkringsverksamheten börjat. Det kan under sådana förhållanden ha sitt intresse att erfara ett och annat om de riktlinjer, efter vilka det nya bolaget arbetar.

Man hade vid bolagets bildande och organisation. — i avvaktan på den säkerligen långt avlägsna obligatoriska ålderdomsförsäkringen genom statsmakternas försorg — särskilt inriktat sig på att söka åvägbringa en rationell och lämpligt ordnad ålderdomspensionering bland de bredare lagren av vårt folk samt dessutom jämsides med denna driva en praktiskt lagd folkförsäkringsverksamhet.

Bolaget, vilket som förut nämnts, just i dagarna utfärdat de första försäkringsbrev, betjänar sig i stor utsträckning av de erfarenheter liknande företag vunnit i andra länder.

Vid pensioneringen har man sålunda sökt möjliggöra en väsentlig minskning av de försäkrades avgifter, dels genom bidrag av vederbörande arbetsgivare, dels genom inkasseringens verkställande i form av avdrag å avlöningarna.

Vidare har man så mycket som möjligt sökt lämpa premiebetalningen efter den försäkrades avlöningsterminer utan att därför falla för frestelsen att driva det alltid dyrbarare systemet med korta premiebetalnings-terminer allt för långt. Man har stannat vid premiens erläggande pr månad såsom det lämpligaste och vid tariffernas uppställande såväl för själva folkpensioneringen som för folkförsäkringen konsekvent genomfört månadspremie-systemet. Genom att tillåta försäkringstagaren lösa tre, sex eller tolv månads-kuponger på en gång till ett reducerat belopp (motsvarande en kvartals-, halv-års- eller helårspremie) har man på ett lyckligt sätt kombinerat det korta premiebetalningssystemets företräden med det längre för att tillfredsställa vars och ens individuella smak.

För att möta den ofta hörda invändningen, att premierna gå förlorade i händelse av försäkringstagarens död före pensionsåldern och för att göra denna försäkringsform än mer betryggande, har bolaget med pensionsförsäkringen förbundet en begravningshjälp, lika stor som det årliga pensionsbeloppet. Denna utfaller när helst dödsfallet inträffar: sålunda även sedan pensionen börjat utgå. Därjämte har bolaget infört den alldeles nya bestämmelsen att dessa försäkringar (liksom bolagets livräntor i allmänhet) äro vinstberättigade, vilket naturligtvis ytterligare ökar deras värde för individen.

Genom att medgiva premiefrielse vid sjukdom eller olycksfall samt premieuppskov vid arbetslöshet eller andra fall av ekonomisk invaliditet söker man på alla sätt understödja de försäkrades bemödanden att vidmakthålla sina en gång tagna försäkringar.

Redan nu har bolaget avslutat flera grupp-försäkringar enligt det system, som bolaget praktiserar, och för ännu flera äro underhandlingar inledda med vederbörande arbetare och arbetsgivare, vilka ha all utsikt att leda till önskat resultat. Som bekant förelåg redan vid bolagets konstituerande sammanträde en tecknad försäkringssumma av över 2.000.000 kr., av vilken huvudparten föll just på dessa grupp-försäkringar för pensionering av arbetare.

Förutom denna folkpensioneringsverksamhet omfattar bolagets rörelse även ren folkförsäkring med månadspremiebetalningar samt i likhet med övriga försäkringsbolag även livförsäkringar med läkarundersökning.

Folkförsäkringen drives även den enligt moderna principer med särskilt liberala bestämmelser för sjukdom, olycksfall, arbetslöshet samt andra fall av ekonomisk invaliditet.

Aktiebolaget

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.
Kommendörsgatan 25
Avdeln.-kontor: Barnhusgatan 16.
Flemingsgatan 59 B.

Depositions-Ränta } 5 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }

Sparkasse-Ränta 4 1/2 proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

Arbetarebanken

Kornhamnstorg 61.

Fondavdelningen: Förmedlar köp & försäljning av aktier.

C. W. SCHUMACHER, Kungl. Hovleverantör
17 Norrlandsgatan

rekommenderar sina kända tillverkningar:

SPISBRÖD, } märkt VS, 49 öre

okryddat

d:o

d:o

S, 45

SS, 43

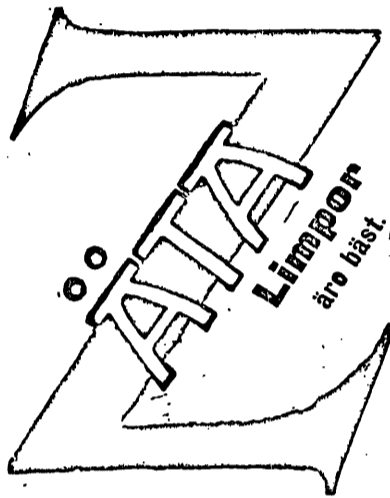
pr paket.

Följande utlåtande föreligger om dessa Spisbrödssorter:

»På begäran av hr Fabrikör C. W. Schumacher har jag vid olika tillfällen anställt jämförande undersökningar mellan de av honom tillverkade sorter av okryddat spisbröd, och annat i handeln förekommande spisbröd och har jag därvid funnit att hr C. W. Schumachers nämnda spisbrödssorter på grund av högsta näringsvärde (hög halt av stärkelse och protein), renhet (frihet från främmande inblandningar) och obetydlig halt av vatten äro att anse såsom ständigt i främsta rummet beträffande kvaliteten. Kålhalten är ringa och ej större än den för prima spisbröd normala.

Stockholm den 17 okt. 1910.

G. Lagerheim, Professor v. Stockholms Högskola.»

Pomril,

Citronil,

tillverkat av rörsocker och citronsaft,

Sockerdricka,

Vichy- och Sodavatten.

A.-B. POMRIL,

STOCKHOLM.

Riks 10285, 10685.

Allm. 7686, 9501.

Svenska Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden

— ömsesidigt —
STOCKHOLM.

Folkpensionering.

Folkförsäkring.

Livförsäkring.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiefrielse vid sjukdom och olycksfall, m. fl. för-måner.

Postsparbanken.

Statens garanti. Motböckerna gälla över hela riket.

Ficksparbössor tillhandahållas.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handelen, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och

överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmånliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,

Vasagatan 57, STOCKHOLM.

Malmbergets soc.-dem. Kvinno-klubb har ordinarie möten 2:dra och sista måndagen i varje månad kl. 3,30 e. m. i Folkets Hus. *Styrelsen.*

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,00 e. m. *Styrelsen.*

Furulunds soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte tredje tisdagen varje månad i godtemplarsalen kl. 1/2 8 e. m. *Styrelsen.*

Hälsingborgs soc.-dem. kvinno-klubb avhåller möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 e. m.